

## **Sosyal Olarak Yetkin Okul Öncesi Çocukların Duygu Düzenlemeleri İle Annelerinin Duygu Sosyalleştirme Davranışları Arasındaki İlişkiler**

### **The Relations Between Emotional Regulations Of Social Competent Preschool Children and Emotional Socialization Behaviours Of Their Mothers**

**Zarife SEÇER**

*Kurum Adresi Eklenmelidir*

**Makale Geliş Tarihi: 03.05.2016**

**Yayına Kabul Tarihi: 15.07.2016**

#### **Özet**

*Bu araştırmada, sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya, 92 yüksek, 68 düşük sosyal yetkinlikli çocuk olmak üzere toplam 160 çocuk ve annesi katılmıştır. Araştırma verileri; Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği, Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başetme Ölçeği ve Duygu Düzenleme Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Veriler, Çok Değişkenli Varyans Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada, çocukların duygu düzenlemesinin sosyal yetkinlik düzeyine göre farklılaştığı, cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Ayrıca annelerin duygusal sosyalleştirme davranışlarının duygu düzenlemenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.*

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal yetkinlik, duygu düzenleme, duygu sosyalleştirme, okul öncesi dönem.

#### **Abstract**

*This study investigated the relations between emotional regulations of social competent preschool children and emotional socialization behaviours of their mothers. 160 children, 92 of who had high social competence and 68 had low social competence, and their mothers were included in the study. The data of the study were obtained by using Social Competence and Behaviour Assessment 30-Scale, The Coping with Children's Negative Emotions Scale and the Regulation of Emotions Checklist. The data were analysed by using the techniques of Multivariate Analysis of Variance and Multiple Regression Analysis. In the study it was determined that while emotion regulations of the children differentiated based on social competence, they did not differentiate based on gender. Also, it was found out that the mothers' emotion socialisation behaviours are a significant predictor of emotion regulation.*

**Keywords:** Social competence, emotion regulation, emotional socialization, preschool period.

## 1. Giriş

Sosyal yetkinlik, bir çocuğun kişilerarası ilişkilerde başarılı olmak için uygun hedef ve araçlar seçip uygulayabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Çorbacı Oruç, 2008). Sosyal yönden yetkin olmanın ön koşullarında biri duygusal becerilerdir. Sosyal yönden yetkin bir çocuğun sahip olması gereken duygusal becerilerin başında ise duygu düzenleme becerisi gelmektedir. Duygularını ve ifadelerini değiştirme süreci olarak tanımlanan duygu düzenleme kalıtım, çevre ve bunların etkileşiminden etkilenen bir yapıya sahiptir (Grandey, Fisk, & Steiner, 2005; Eisenberg, Spinrad, & Eggum, 2010). Diğer bir anlatımla erken çocuklukta duygu düzenleme çevresel faktörlerden biri olan ebeveynin etkisiyle gelişmekte ve duyguların ifade edilmesinde ebeveynin çocuğa sunduğu sosyal işaretler önem taşımaktadır (Onat & Otrar, 2010). Diğer bir anlatımla çocukların korku, kaygı, endişe, üzüntü gibi olumsuz duygular yaşadıkları anlarda, anne babaların bu duygulara verdikleri tepkiler ve kurdıkları iletişim olarak tanımlanan duygu sosyalleştirme erken sosyo-duygusal gelişimin temelini oluşturmaktadır (Eisenberg, Cumberland & Spinrad, 1998; Güven, 2013).

Okul öncesi çocukların okula uyumlarında duygu düzenleme becerileri önem taşımaktadır (Miller, Fine, Gouley, Seifer, Dickstein, & Shields, 2006). Graziano, Reavis, Keane ve Calkins (2007)'ye göre çocukların duygu düzenlemeleri ile öğretmen raporuna dayalı erken akademik beceriler, sınıf verimliliği ve standartlaştırılmış okuma yazma ve matematik becerileri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Buna ilaveten duygu düzenleme sosyal yetkinliği de etkilemektedir. 3-4 yaşındaki duygusal yeterlik hem 3-4 yaş hem de 4-6 yaşta sosyal yeterliğe katkı sağlamaktadır (Denham, Blair, DeMulder, Levitas, Sawyer, Auerbach-Major, & Queenan, 2003). Özellikle duygu düzenlemede başarısız olan okul öncesi çocuklar düşük düzeyde sosyal yetkinliğe ve davranış sorunlarına sahip olabilmektedir (Denham et al., 2003; Eisenberg, Fabes, Guthrie, Murphy, Maszk, Holmgren & Suh, 1996). Mutlu, öfkesini kontrol edebilen okul öncesi ve ilkököl çocukları öğretmenleri tarafından işbirlikçi ve arkadaş canlısı olarak tanımlanmakta, akranları tarafından da sevilmeaktadır. Sosyal etkileşimler esnasında duygularını düzenleyebilen çocuklar daha fazla olumlu etkileşimler kırmaktadırlar. Diğer yandan öfkesini kontrol etmekte zorlanan çocuklar ise akranları ve öğretmenleri tarafından sosyal yönden yetersiz olarak tanımlanmaktadır (Denham, Bassett, & Wyatt, 2007; Eisenberg, Fabes, Nyman, Bernzweig, & Pinuelas, 1994; Miller, Gouley, Seifer, Dickstein, & Shields, 2004; Fabes & Eisenberg, 1992).

Gelişim psikolojisi literatüründe, duygu sosyalleştirme, çocukların duygu ve deneyimlerine gösterilen tepkiler olarak tanımlanmaktadır (Eisenberg et al.1998). Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda (Güven & Erden, 2013; Yağmurlu & Altan, 2010) ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışlarının 3 olumlu (duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran, problem odaklı ) 3 olumsuz (küçümseyici, cezalandırıcı ve ebeveynde sıkıntı) olmak üzere 6 kategoride ele alındığı görülmektedir. Olumlu tepkiler, 1-Duyguya odaklı tepkiler; çocuğun duygusal olarak uyarıldığı durumlarda annenin, çocuğunu daha iyi hissettirme girişimlerini ve desteğini, 2-Duygu ifa-

desini kolaylaştırıcı tepkiler; annenin çocuğa duygusunu ifade etmesi konusundaki yardımlarını ve cesaretlendirmesini, 3-Problem odaklı tepkiler; annenin çocuğu duygusal olarak zorlayan sorunu çözmesine yardımcı olacak girişimlerini kapsamaktadır. Olumsuz tepkiler ise 1-Küçümseyici tepkiler; çocuğun duygusal tepkisinin önemini azaltmayı, 2-Cezalandırıcı tepkiler; çocuğun ifadesini sözel ya da fiziksel cezalarla karşılamayı, 3-Ebeveynde sıkıntı; çocuğun olumsuz duygusunu üzüntü ile karşılamayı kapsamaktadır.

Duygu düzenleme ile ebeveyn duygu sosyalleştirme tepkilerinin ele alındığı araştırmalar incelendiğinde, ebeveynin çocukların olumsuz duygularına olumlu tepkilerinin (duyguya odaklı, problem odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) duygu düzenlemeyi içine alan sosyal duygusal yeterlik düzeyini arttırdığı görülmektedir. Bunun tersi durumunda yani çocukların olumsuz duygularına ebeveynin cezalandırma, küçümseme gibi olumsuz tepkilerinin ise duygu düzenleme becerilerine zarar verip sosyo-duygusal gelişimde sorunlara yol açtığı görülmektedir. Diğer bir deyişle ebeveynin olumlu duygu sosyalleştirme tepkileri duygusal yeterliğine katkıda bulunan önemli faktörlerden biridir (Denham, Mitchell-Copeland, Stranberg, Auerbach, & Balir, 1997; Denham et al. 2003; Havighurst, Wilson, Harley, Prior, & Kehoe, 2010).

İlgili literatüre göre duygu düzenleme erken yıllarda başarılı ilişkilerin oluşturulmasında ve sosyo-duygusal işleyişte hayati bir öneme sahiptir. Diğer bir anlatımla erken çocukluk döneminde benlik kontrolündeki önemli aşamalardan biri çocuğun güçlü olumsuz duygularını kontrol etmesidir (Özmert,2006). Araştırmacılara göre erken çocuklukta duygu düzenleme becerileri üzerinde ebeveynler birincil etki kaynaklarıdır (Ambrose, 2013; Kılıç & Aytar, 2016; Özmert, 2006). Türkiye’de çocuklarla ilgili işler çok büyük oranda annelerin sorumluluğundadır (Pehlivan, 2015). Bu bağlamda sosyal yetkinlik, duygu düzenleme ve annelerin duygu sosyalleştirme tepkilerinin bir arada ele alınıp etkilerinin sınanması önem taşımaktadır. Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, sosyal yetkinlik (Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın, & Yağmurlu, 2010), duygu düzenleme (Koçyiğit, Sezer & Yılmaz, 2015; Ural, Güven, Sezer, Azkeskin, & Yılmaz, 2015), annelerin duygu sosyalleştirme tepkileri konularında (Ersay, 2007; Güven, 2013; Yağmurlu & Altan, 2010) son zamanlarda araştırmalar yapılmaya başlandığı görülmektedir. Buna rağmen üç değişkenin (duygu düzenleme, sosyal yetkinlik, duygu sosyalleştirme) birlikte incelendiği henüz bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Ek olarak erken çocukluk dönemi ile ilgili yapılan çalışmalarının çoğunlukla çocuklar üzerinde gerçekleştirildiği anne çocuk çiftinin birlikte incelendiği araştırma sayılarının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir (Ahi & Kıldan, 2013). Sonuç olarak araştırmanın literatüre katkı sağlaması ve ileri düzeyde yapılacak araştırmalarda, araştırmacılara ışık tutması ve referans oluşturması açısından önem taşıdığı söylenebilir.

### **Araştırmanın Amacı**

Bu araştırmanın amacı, sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzen-

lemeleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Sosyal yetkinlik düzeyi ve cinsiyete göre okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri (duygusal değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme) anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Annelerin duygusal sosyalleştirme davranışları (olumlu tepkileri, olumsuz tepkileri) çocukların duygu düzenlemesini (duygusal değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme) anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

## 2. Yöntem

### Araştırma Modeli

Düşük ve yüksek düzeyde sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma ilişkisel tarama modeli çerçevesinde yürütülmüştür.

### Çalışma Grubu

Araştırmannın çalışma grubu, Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı il merkezinde bulunan ve Basit Rastgele Örnekleme Tekniğı kullanılarak belirlenen Bağımsız Anaokullarına devam eden 160 çocuk ve annelerinden oluşmaktadır.

### Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri aşağıdaki ölçekler kullanılarak elde edilmiştir.

*Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeğı:* Fabes, Eisenberg ve Bernzweig (1990) tarafından ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışlarını ölçmek için geliştirilen ölçek, altı alt boyuttan (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler, küçümseyici tepkiler, cezalandırıcı tepkiler, ebeveynde sıkıntı) oluşmaktadır. Ölçekte, çocukların yaşadığı öfke, korku, üzüntü, utanç ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duyguları içeren 12 senaryo bulunmaktadır. Her senaryoyu çocuğun olumsuz duygusuna yönelik 6 farklı tepki izlemektedir. Annelerin tepkileri 5 basamaklı likert ölçeğı (1= hiç böyle yapmam, 2= nadiren böyle yaparım, 3= belki böyle yaparım, 4 = büyük olasılıkla böyle yaparım 5= kesinlikle böyle yaparım) ile değerlendirilmektedir. Türkiye uyarlaması Altan-Aytun, Yağmurlu ve Yavuz (2013) tarafından yapılmış iç tutarlılık katsayıları, .54 ile .88 arasında hesaplanmıştır. Bu araştırma için Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları, .40 ile .85 arasında hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğın probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler alt boyut puanlarının toplamından oluşan olumlu tepkiler puanları ve küçümseyici tepkiler, cezalandırıcı tepkiler ve ebeveynde sıkıntı puanlarının toplamından oluşan olumsuz tepkiler puanları kullanılmıştır.

*Duygu Düzenleme Ölçeğı (DDO):* Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştiril-

len ölçek, Duygusal Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme (DD) adı verilen iki alt ölçekten oluşmaktadır. D/O alt ölçeği, çocuktaki duygu durum değişkenliği ile olumsuz duygulanım gösterme eğilimini ölçmektedir. DD alt ölçeği ise çocuğun duygularını ortama uygun olarak ifade etme becerisini ölçmektedir. Anneler veya öğretmenler, ölçekte sıralanan davranışları çocukta ne sıklıkla gözlemlediklerini 1 ile 4 arasında (1=hiçbir zaman, 2=bazen, 3=sık sık, 4=hemen her zaman) değişen Likert tipi ölçek ile değerlendirmektedir. Ölçeğin, geçerlik güvenirlik çalışmaları, Kapçı, Uslu, Akgün ve Acer (2009) tarafından yapılmıştır. DDO alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları ve iki hafta ara ile yapılan test-tekrar test korelasyonları yüksek bulunmuştur. D/O alt ölçeğinde anne ve öğretmen formu için Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları ise sırasıyla .79 ve .85 olarak, DD alt ölçeğinde ise .55 ve .73 olarak bulunmuştur (Kapçı & ark., 2009). Ayrıca, Yağmurlu ve Altan (2010) ölçeğin iç tutarlılık katsayılarını anne değerlendirmelerinde .75, öğretmen değerlendirmelerinde .84 olarak bildirmişlerdir. Bu araştırma için D/O alt ölçeği öğretmen formu için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .75, DD alt ölçeğinde ise .55 olarak hesaplanmıştır.

*Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 (SYDD-30) Ölçeği:* La Freniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilmiş olup her biri 10 maddeden oluşan üç alt ölçeğe sahiptir (Sosyal Yetkinlik, Kızgınlık-Saldırganlık, Anksiyete-İçe Dönüklük). Çocukların duygusal ve davranış sorun belirtileri ile sosyal becerileri 6-basamaklı Likert ölçeği ile (1= hiçbir zaman, 2 ya da 3= bazen, 4 ya da 5= sık sık, 6= her zaman) değerlendirilmektedir. Özgün formda ve farklı ülkelerdeki uyarlama çalışmalarında, alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları 0.80 ve üstünde bulunmuştur. Ölçeğin, geçerlik güvenirlik çalışmaları, Çorapçı, Aksan, Arslan ve Yağmurlu (2010) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma için Sosyal Yetkinlik alt ölçeği öğretmen formu için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .77 olarak hesaplanmıştır.

### **Verilerin Toplanması**

Araştırma verileri, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alındıktan sonra Okul Öncesi Eğitim ABD'nda yüksek lisans yapan ve Elazığ İl merkezinde bir Bağımsız Anaokulunda görevli olan bir öğretmen aracılığıyla toplanmıştır. Önce verileri toplayacak olan kişi araştırmacı tarafından araştırma ve ölçekler hakkında bilgilendirilmiştir. Bilgilendirilme işleminden sonra bu kişi Basit Rastgele Örneklem tekniği kullanılarak belirlenen okulların öğretmenlerine araştırma ve ölçekler konusunda detaylı bilgi vermiştir. Daha sonra araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlere sınıfında bulunan her çocuk için ayrı ayrı dolduracağı Duygu Düzenleme Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunu ve çocukların anneleri tarafından doldurulacak Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeğini bırakmıştır. Ölçekleri bıraktıktan sonra öğretmenler annelere araştırmayı anlatmış ve araştırmaya katılma onaylarını aldıktan sonra ölçeği nasıl dolduracakları konusunda onları bilgilendirmişlerdir. Bu işlemler bittikten yaklaşık 40-45 gün sonra doldurulan ölçekler öğretmenlerden geri alınmıştır. En son olarak anneler tarafından doldurulan

Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeğinin eksik/hatalı olup olmadığı kontrol edilmiş eksik/hatalı ölçekler çıkarılıp kalan ölçeklerle öğretmenlerin doldurduğu Duygu Düzenleme Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formları birleştirilmiş ve elde edilen veriler istatistiksel analiz için bilgisayara aktarılmıştır.

### Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 11.0 istatistik paket programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Verilerin normal dağılım durumunu kontrol etmek için Kolmogorow-Smirnow testinden ( $p>.05$ ) faydalanılmıştır. Puanlarla ilgili betimsel istatistikler elde edildikten sonra karşılaştırılacak grupların varyans homojenliğini kontrol etmek için Levene testinden, buna ek olarak MANOVA testinde kovaryans eşitliği sayıltısının kontrolü için Box's M istatistiğinden faydalanılmıştır. Grupların varyans ve kovaryanslarının eşit (homojen) olduğu sonucuna varıldıktan sonra duygusal değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme bağımlı değişkenlerinin, sosyal yetkinlik düzeyi ve cinsiyet bağımsız değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği MANOVA ile kontrol edilmiştir. Annelerin olumlu tepkileri ile olumsuz tepkilerinin çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenlemelerinin yordayıcısı olup olmadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizinde az sayıda bağımsız değişken olması nedeni ile bağımsız değişkenlerin bir blok olarak tek adımda girilip değerlendirildiği "enter" metodu seçilmiştir. Çoklu regresyon analizine geçmeden önce bazı varsayımların sağlanıp sağlanmadığına bakılmıştır. Araştırmada veriler bağımlı değişkenin standardize edilmiş sapma değerleri ile standardize edilmiş yordanan değerlerine ilişkin hem saçılma grafikleri, hem de gözlenen ve beklenen birikimli olasılık dağılımlarına ait normal P-P grafikleri çizilmiş ve grafikler incelendiğinde doğrusallık ve normallik varsayımlarının karşılandığı görülmüştür. Elde edilen grafiklerin oldukça çok yer kaplaması nedeniyle araştırma raporunda bunlara yer verilmemiştir. Ayrıca yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantının olmaması varsayımının sınanması için değişkenler arasındaki ikili korelasyonlar incelenmiştir. Değişkenler arasında yüksek bir ilişki görülmemekle birlikte çoklu bağlantı olmadığından emin olmak için Tolerans, VIF ve CI değerlerine de bakılmıştır. Analizler sonucunda çoklu bağlantı ve otokorelasyon probleminin olmadığı görülmüştür. Bağımsız değişkenlerin ikili korelasyon değerlerinin .80'in altında, VIF değerlerinin 10'dan küçük, tolerans değerlerinin sıfıra yaklaşmaması yada .10'dan düşük olması ve CI'leri (Condition Index Değerleri) 30'dan düşük olmasından dolayı çoklu bağlantının olmadığına karar verilmiştir. Ayrıca Durbin-Watson değerlerinin ise 0-2 arasında olmasından dolayı otokorelasyon olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Akbulut, 2010; Büyüköztürk, 2007).

Araştırmada çocukların sosyal yetkinlik düzeyleri, Sosyal Yetkinlik Alt Ölçeği toplam puanından elde edilen medyan değerine göre (median-split) belirlenmiştir. Buna göre, sosyal yetkinlik puanları medyanın altında olanlar "düşük", medyanın üstünde olanlar da "yüksek" olarak gruplanmıştır.

### 3. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgulara tablo 1 ve tablo 2’de ve ikinci alt problemine ilişkin bulgularına ise tablo 3 ve tablo 4’de yer verilmiştir.

Araştırmada ele alınan değişkenlerin betimleyici istatistikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

**Tablo 1.Çocukların sosyal yetkinlik düzeyi ve cinsiyetine ait betimsel istatistikler**

| Bağımlı Değişkenler             | Sosyal Yetkinlik Düzeyi | Cinsiyet | $\bar{X}$ | Ss    | n   |
|---------------------------------|-------------------------|----------|-----------|-------|-----|
| Duygusal değişkenlik/olumsuzluk | Yüksek                  | Kız      | 28.500    | 5,588 | 46  |
|                                 |                         | Erkek    | 29.000    | 6,018 | 46  |
|                                 |                         | Toplam   | 28.750    | 5,781 | 92  |
|                                 | Düşük                   | Kız      | 27.000    | 3,571 | 30  |
|                                 |                         | Erkek    | 29.289    | 5,593 | 38  |
|                                 |                         | Toplam   | 28.279    | 4,910 | 68  |
|                                 | Toplam                  | Kız      | 27.907    | 4,921 | 76  |
|                                 |                         | Erkek    | 29.131    | 5,797 | 84  |
|                                 |                         | Toplam   | 28.550    | 5,416 | 160 |
| Duygu düzenleme                 | Yüksek                  | Kız      | 25.565    | 2,993 | 46  |
|                                 |                         | Erkek    | 25.152    | 3,069 | 46  |
|                                 |                         | Toplam   | 25.358    | 3,022 | 92  |
|                                 | Düşük                   | Kız      | 24.100    | 3,781 | 30  |
|                                 |                         | Erkek    | 24.447    | 2,956 | 38  |
|                                 |                         | Toplam   | 24.294    | 3,323 | 68  |
|                                 | Toplam                  | Kız      | 24.986    | 3,380 | 76  |
|                                 |                         | Erkek    | 24.833    | 3,021 | 84  |
|                                 |                         | Toplam   | 24.906    | 3,187 | 160 |

Tablo 1’de çocukların sosyal yetkinlik düzeyi ve cinsiyetine göre duygusal değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenlemelerine ait sayısal değerler verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, sosyal yetkinlik düzeyine göre duygu düzenleme puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Yüksek sosyal yetkinlikli çocukların duygu düzenleme puan ortalamaları ( $\bar{x}=25.358$ ), düşük sosyal yetkinlikli çocuklarınkinden ( $\bar{x}=24.294$ ) daha yüksektir. Diğer yandan cinsiyete göre çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Okul öncesi çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenlemelelerinde sosyal yetkinlik düzeyi ve cinsiyete göre fark olup olmadığını belirlemek için MANOVA analizi yapılmıştır. MANOVA analizinden önce gerekli varsayımlar kontrol edilmiştir. Box’ın M istatistiğine göre yayılma matrisinin homojenlik sayıltısının sağlandığı tespit edilmiştir ( $F=1.741$ ,  $p>.074$ ). Ayrıca varyans homojenliği kriterinin Levene testi sonuçlarına göre her bir boyut içinde yerine getirildiği bulunmuştur



(Duygusal değişkenlik/olumsuzluk:  $F=2.085$ ,  $p>.104$ ; Duygu düzenleme:  $F=.973$ ,  $p>.407$ ). MANOVA analizine ait sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir

**Tablo 2. Sosyal yetkinlik düzeyi ve cinsiyete göre duygusal değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenlemedeki değişimi gösteren MANOVA sonuçları**

| Kaynak                       | Bağımlı Değişken                | F     | P    | Wilks’ Lambda | p    |
|------------------------------|---------------------------------|-------|------|---------------|------|
| Sosyal yetkinlik             | Duygusal değişkenlik/olumsuzluk | .486  | .487 | .950          | .018 |
|                              | Duygu düzenleme                 | 4.551 | .034 |               |      |
| Cinsiyet                     | Duygusal değişkenlik/olumsuzluk | 2.579 | .110 | .980          | .208 |
|                              | Duygu düzenleme                 | .004  | .949 |               |      |
| Sosyal yetkinlik ve cinsiyet | Duygusal değişkenlik/olumsuzluk | 1.062 | .304 | .981          | .227 |
|                              | Duygu düzenleme                 | .559  | .456 |               |      |

Tablo 2’nin değerleri incelendiğinde sosyal yetkinlik düzeyine göre farkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Wilks’ Lambda=.950,  $F(2-155)=4.107$ ,  $p<.018$ ). Tespit edilen farklılık duygu düzenleme puan ortalamaları açısından, sosyal yetkinlik düzeyi yüksek çocukların lehine anlamlı bulunurken ( $F=4.551$ ,  $p<.034$ ), duygusal değişkenlik/olumsuzluk puanları açısından ise anlamlı bulunmamıştır ( $F=.486$ ,  $p>.05$ ).

Çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme puanlarını yordayan değişkenleri belirlemek amacı ile ayrı ayrı çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4’de verilmiştir.

**Tablo 3. Annelerin duygusal sosyalleştirme davranışlarının çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluğunu yordaması ile ilgili çoklu regresyon analizi sonuçları**

| Değişken         | B      | H <sub>B</sub> | $\beta$ | t          | p    | İkili r   | Kısmi r | VIF   | Durbin-Watson |
|------------------|--------|----------------|---------|------------|------|-----------|---------|-------|---------------|
| Sabit            | 27.765 | 3.599          |         | 7.715      | .000 |           |         |       |               |
| Olumlu tepkiler  | -.066  | .021           | -.217   | -3.090     | .002 | -.240     | -.239   | 1.003 | 1.883         |
| Olumsuz tepkiler | .130   | .022           | .412    | 5.866      | .000 | .424      | .424    | 1.003 |               |
| $R=.476$         |        | $R^2=.227$     |         | $F=23.039$ |      | $P<.0001$ |         |       |               |

Duygusal değişkenlik/olumsuzluk için kurulan regresyon denklemlerinin anlamlılığı konusunda bir yargıya varmak için ANOVA sonuçlarına bakılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre, duygusal değişkenlik/olumsuzluk regresyon denklemlerine ilişkin F değerinin .01 düzeyinde istatistiksel olarak manidardır ( $F=23.039$ ;  $p<.01$ ). Bu sonuçlar, her iki denklemde de bağımsız değişkenlerden en az birinin duygusal değişkenlik/olumsuzluğu açıklama düzeyinin önemli olduğunu göstermektedir. Duygusal değişkenlik/olumsuzluğa ilişkin çoklu korelasyon katsayısına göre, hem olumlu tepkiler hem de olumsuz tepkiler puanlarının duygusal değişkenlik/olumsuzluk puanları için anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenler (olumlu tepkiler, olumsuz tepkiler) duygusal değişkenlik/olumsuzluğundaki toplam varyansın yaklaşık olarak % 23’ünü açıklamaktadır ve bu açıklama düzeyinde en önemli payın olumsuz



tepkiler değişkenine ait olduğu standartlaştırılmış regresyon katsayılarından anlaşılmaktadır. Bağımlı değişkendeki değişkenliği açıklama bakımından olumsuz tepkiler birinci sırada, olumlu tepkiler ise ikinci sırada gelmektedir.

**Tablo 4. Annelerin duygusal sosyalleştirme davranışlarının çocukların duygu düzenlemesini yordaması ile ilgili Çoklu Regresyon Analizi sonuçları**

| Değişken         | B                           | SH <sub>B</sub> | $\beta$          | t      | p               | İkili r | Kısmi r | VIF   | Durbin-Watson |
|------------------|-----------------------------|-----------------|------------------|--------|-----------------|---------|---------|-------|---------------|
| Sabit            | 18.698                      | 2.265           |                  | 8.253  | .000            |         |         |       |               |
| Olumlu tepkiler  | .055                        | .013            | .312             | 4.146  | .000            | .318    | .314    | 1.003 | 1.856         |
| Olumsuz tepkiler | .022                        | .014            | -.118            | -1.574 | .117            | -.135   | -.125   | 1.003 |               |
| <i>R</i> =.339   | <i>R</i> <sup>2</sup> =.115 |                 | <i>F</i> =10,221 |        | <i>p</i> <.0001 |         |         |       |               |

Tablo 4'ün ANOVA sonuçlarına göre, **duygu düzenleme** regresyon denklemlerine ilişkin F değerinin .01 düzeyinde istatistiksel olarak manidardır ( $F=10,221$  ;  $p<.01$ ). Bu sonuçlar, her iki denklemde de bağımsız değişkenlerden en az birinin **duygu düzenleme** açıklama düzeyinin önemli olduğunu göstermektedir. **Duygu düzenleme**ye ilişkin çoklu korelasyon katsayısına göre sadece olumlu tepkiler puanları **duygu düzenleme** puanları için anlamlı bir yordayıcısıdır. Bağımsız değişkenler (olumlu tepkiler, olumsuz tepkiler) **duygu düzenlemedeki** toplam varyansın yaklaşık olarak % 12'sini açıklamaktadır ve bu açıklama düzeyinde en önemli payın olumlu tepkiler değişkenine ait olduğu standartlaştırılmış regresyon katsayılarından anlaşılmaktadır. Duygusal değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenlemeye ilişkin analizler karşılaştırılacak olursa duygusal değişkenlik/olumsuzluk puanları üzerinde hem olumlu hem olumsuz tepkilerin manidar bir etkiye sahip olduğu, duygu düzenlemeye puanları üzerinde ise sadece olumlu tepkilerin manidar bir etkisi bulunmuştur. Annelerin olumlu tepkileri arttıkça çocukların duygu düzenlemeleri artmakta duygusal olumsuzluğu azaltmakta buna ilaveten annelerin olumsuz tepkileri arttıkça çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluğu artmaktadır.

#### 4. Tartışma

Okul öncesi çocukların sosyal yetkinlik düzeyi ve cinsiyetine göre duygu düzenleme puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ve annelerin duygusal sosyalleştirme davranışlarının çocukların duygu düzenleme becerilerini yordama durumunun araştırıldığı bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ve diğer çalışmalarla ilişkileri aşağıda sunulmuştur.

Araştırmamızın ilk sonucuna göre çocukların sosyal yetkinlik düzeyine göre duygu düzenlemeleri arasında fark olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, yüksek sosyal yetkinlikli çocukların duygu düzenleme puanları, düşük sosyal yetkinlikli çocuklara göre daha yüksektir. Yapılan araştırmalarda, duygusal becerilerin sosyal yetkinlik için gerekli olduğu ileri sürülmektedir (Çorbacı-Oruç, 2008). Duygularını düzenlemede yetersiz kalan okul öncesi çocuklar akranlarla etkileşimde sosyal yönden sorun yaşamakta, olumsuz duyguları yoğun olan çocuklar ise daha fazla davranış sorunlarına sahip olmaktadır. Bunun yanında duygularını düzenleyen çocuklar öğretmenleri ta-

rafından işbirlikçi ve arkadaş canlısı olarak tanımlanmakta ve akranları tarafından sevilmektedir (Eisenberg et al. 1994; Eisenberg et al. 1996). Duygularını düzenlemekte güçlük çeken çocuklar ise akranları ve öğretmenleri tarafından sosyal yetkinlik düzeyi düşük olarak değerlendirilmektedir (Denham et al. 2003; Denham, et al. 2007; Eisenberg et al., 1996; Miller et al., 2004). Diğer bir anlatımla düşük sosyal yetkinlik düzeyi arkadaşlık kurmayı güçleştirebilmektedir (Perren & Alsaker, 2006). Araştırmanın bu bulgusu ve literatüre göre sosyal yetkinlik ile duygu düzenleme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Bir başka bakış açısıyla çocuklarda azalan sosyal yetkinlik düzeyinin akranlarla ve yetişkinlerle ilişki ve etkileşimde zorluklara neden olabileceği, düşük düzey sosyal yetkinlik sonucu çocukların duyguları öğrenebilme kaynakları ve yaşantılarında sınırlılıklar söz konusu olabileceği düşünülebilir. Okul ortamında artan sosyal yetkinlik düzeyi, çocukların hem akranları hem de diğer kişilerle olumlu ilişkiler kurmasını sağlayarak kurulan sağlıklı ilişkiler yoluyla da çocukların başta duygu düzenlemeleri olmak üzere sosyal ve duygusal gelişiminin desteklenmesi söz konusu olabilir. Nitekim Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz (2015) çocukların oyun becerileri ile sosyal yetkinlikleri arasında pozitif yönlü bir ilişki, oyun becerileri ile duygusal değişkenlik-olumsuzluk arasında ise negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmektedirler. Sonuç olarak çocukların sosyalleşme ve sosyalleştirme çabalarının duygu düzenlemeye katkı sağlaması beklenirken duygu düzenlemede yaşanan zorlukların ise sosyalleşme sorunlarına neden olabileceği söylenebilir.

Araştırmanın ikinci sonucu ise çocukların cinsiyetlerine göre duygu düzenlemeleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmamasıdır. Literatür incelendiğinde farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Örneğin, Ural ve arkadaşları (2015) ve Kapçı ve arkadaşlarına (2009) göre erkek çocukların duygu düzenlemesi kızlara göre daha düşüktür. Cinsiyet temelli yaşanan bu farklılığın çocuğun cinsiyetine göre sahip olduğu duygusal özelliklerden (Bajgar, Ciarrochi, Lane, & Deane, 2005, Casey, 1993; Hughes & Dunn, 2002) ve cinsiyet temelli sosyalleştirme farklılıklarından kaynaklanabileceği ileri sürülmektedir. Buna rağmen Türkiye’de son zamanlarda yapılan bir araştırmada Ersay (2014) annelerin çocukların duygularına ilişkin tepkilerinin, çocukların cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını bulmuştur. Araştırmanın bu sonucunun araştırma ve araştırma grubunun özelliklerinden (örneğin, annelerin yarısının üniversite mezunu olması, çocukların en az 2 ay ve daha fazla kuruma devam etmesi, duygu düzenlemenin sadece okul ortamında ve öğretmen tarafından değerlendirilmesi gibi) kaynaklanabileceği düşünülebilir (Ekinci Vural, 2006)

Araştırmanın üçüncü sonucuna göre annelerin hem olumlu tepkiler hem de olumsuz tepkiler puanlarının duygusal değişkenlik/olumsuzluk puanları için anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenler (olumlu tepkiler, olumsuz tepkiler) duygusal değişkenlik/olumsuzluğundaki toplam varyansın yaklaşık olarak % 23’ünü açıklamaktadır. Duygusal değişkenlik/olumsuzluk puanları üzerinde annelerin hem olumlu hem olumsuz tepkilerinin etki olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle annelerin olumlu tepkileri arttıkça duygusal olumsuzluğu azaltmakta buna

ilaveten annelerin olumsuz tepkileri arttıkça çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluğu artmaktadır. İlgili literatürde (Denham et al., 1997; Havighurst et al. 2010) ebeveynlerin olumsuz tepkilerinin, düşük duygusal bilgiye ve duygu düzenlemesine neden olarak sosyo-duygusal gelişimi olumsuz etkilediği, olumlu tepkilerin ise duygu farkındalığını, duyguları anlamayı sonuç olarak da duygu düzenlemeyi içeren sosyo-duygusal yeterliklerinin gelişimine katkı sağladığı bildirilmektedir. Diğer bir deyişle annelerin duyguya ve probleme odaklı tepkileri, yüksek düzeyde sosyo-duygusal yeterliğe, cezai ve küçümseyici tepkileri ise düşük düzeyde sosyo-duygusal yeterliğe neden olabilmektedir. McElwain ve diğerlerine (2007) göre annelerin cezai tepkileri, çocuklarda içselleştirilmiş davranış bozukluklarına neden olurken annelerin çocukların olumsuz duygularına olumlu tepkileri ise sosyal yetkinlik düzeyine katkı sağlamakta ve bu yolla akran çatışması azalabilmektedir. Araştırmanın sonucuna göre, çocukların duygusal değişkenliği/olumsuzluğu arttıkça annelerin olumsuz tepkileri artmakta veya annelerin olumsuz tepkileri azaldıkça çocukların duygusal değişkenliği/olumsuzluğu azalmaktadır. Root ve Denham (2010)'a göre ebeveyn, korku yaşayan bir çocuğu kınayarak, azarlayarak, ceza vererek bu duyguyu göstermesini engellerse çocuk hala içinde korku duygusunu yaşamaya devam edecek fakat bu duyguyu göstermeyecek sonuç olarak da korkunun gösterilmesinin engellenmesi sosyal, duygusal, akademik uyumsuzluğun gelişimine neden olabilecek bir içsel düzensizliğe yol açabilecektir. Annelerin çocukların duygusal değişkenlik/olumsuzluğuna olumsuz tepki göstermeleri ebeveynliğin şekillenmesinde kültürün etkisinden yola çıkılarak açıklanabilir. Araştırmacılar (Sen, Yavuz-Muren, & Yagmurlu, 2014) geleneksel kültürlerin çocuklar üzerinde yüksek düzeyde kontrolü olduğunu vurgulamaktadırlar (Kağıtçıbaşı, 1970). Nitekim Şanlı ve Öztürk'e (2015) göre Türk kültüründe kontrol yüksektir. Bu noktadan hareketle, Türkiye'de kültürel ve geleneksel normlar cezalandırma ile ilişkili olup (Yağmurlu & Sanson, 2009) ebeveynler arasında cezalandırma yaygındır. İlaveten Nacak, Yağmurlu, Durgel ve Vijver (2011) kırsal şehirde yaşayan annelerin, gelişimsel beklentiler açısından sadece çocuğun geleneksel/ahlaki kurallara uyma davranışını daha erken yaşlarda göstermesini bekledikleri, daha fazla sorgusuz itaat bekleme ve cezalandırma davranışları rapor ettiklerini bildirmektedirler. Diğer yandan annelerin olumlu ve olumsuz tepkiler puanlarının duygu düzenleme puanları için anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Annelerin olumlu ve olumsuz tepkiler ölçek puanlarının duygu düzenleme de toplam varyansın yaklaşık olarak % 12'sini açıklamaktadır ve duygu düzenleme puanları üzerinde sadece olumlu tepkilerin etkili olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle annelerin olumlu tepkileri arttıkça çocukların duygu düzenlemeleri artmaktadır. Araştırmacılara göre duygusal yetileri güçlü olan ebeveynler çocuklarını dinleme, değer verme gibi iletişimsel açıdan önemli tepkiler göstermektedirler (Ömeroğlu & Ulutaş, 2007). Diğer bir deyişle annenin olumlu tepkilerinin çocukların duygu düzenlemelerinde etkili olduğu söylenebilir. Nitekim çocukların sosyal ve duygusal yeterlikleri 4-8 yaş arasında hızla gelişmekte (Saltalı, 2010) ve ebeveynler, akranlar ve çocuk için önemli diğer kişilerin duygular hakkındaki değerlendirmeleri duygu düzenleme sürecinde etkili olmaktadır (Denham, 1998).

Yani çocukların duygu düzenlemeleri ebeveyn, öğretmen, akran gibi çocuk için önemli diğerlerinin olumlu tepkileri ile gelişmektedir (Ulutaş & Ömeroğlu, 2012). Bu kişiler duygu düzenleme sürecine, olayları yorumlayarak, duyguların nedenlerini açıklayarak, olayların sebep sonuç ilişkileri ile ilgili bilgi sağlayarak katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmada ayrıca annelerin olumsuz tepkileri ile çocukların duygu düzenlemeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulgusu ile örtüşmeyen araştırma sonuçlarına göre Türk kültüründe korku, öfke, kaygı gibi duyguların ifade edilmesi hoş karşılanmamakta, ayıp ve güçsüzlük olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle anne babalar çocuklarına olumsuz duygularını ifade etmemelerini telkin etmekte bunun sonucu çocuklar duygularını ifade etmekte güçlük çekmektedirler (Çağdaş, 2008). Annelerin olumlu ve olumsuz tepkiler ölçek puanlarının duygu düzenleme de toplam varyansın yaklaşık olarak % 12'sini açıkladığı göz önüne alındığında çocukların duygu düzenlemeleri üzerinde başka faktörlerin de etkili olduğu belirtilebilir. Nitekim Ecirli ve Ogelman (2015) araştırmalarında okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri, mizaç, cinsiyet gibi bireysel farklılıklardan, annelerin empatik eğilimi, ebeveyn davranışları, annelerin duygu düzenleme becerileri, anne-babaların çocukların cinsiyetlerine göre tutumları, bakıcı-çocuk ilişkisi gibi pek çok farklı değişkenden etkilenebileceğini bildirmektedir. Sonuç olarak sosyal yetkinlik düzeyi duygu düzenleme ile annelerin duygusal sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkinin ortaya konmasında aracı değişken olarak ele alınabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1. Bu araştırmada sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme ile ilgili veriler öğretmen gözlemlerine, duygu sosyalleştirme ise annelerin görüşlerine göre elde edilmiştir. Sonraki çalışmalarda, babalar/çocuklar gibi çoklu kaynaklardan elde edilecek verilerle karşılaştırmalar yapılabilir.
2. Çalışma nicel araştırma teknikleri kullanılarak yürütülmüştür. Yapılacak diğer çalışmalarda, hem nitel hem nicel araştırma teknikleri bir arada kullanılarak veriler toplanıp araştırma zenginleştirilebilir.
3. Bu araştırma Elazığ il merkezinde bulunan Bağımsız Anaokullarına devam eden çocuklar ve anneleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Farklı örneklem grupları (mülteci anneler ve çocukları, metropol ve kırsalda yaşayan anneler ve çocukları vb.) üzerinde de benzer araştırmalar yapılabilir.
4. Sosyal yetkinlik, duygu düzenleme ve duygu sosyalleştirme konularında öğretmenlere ve ebeveynlere eğitimler verilebilir.

## 5. Kaynakça

- Ahi, B. & Kıldan, A. O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(27).
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları: Sık kullanılan istatistiksel analizler ve açıklamalı SPSS çözümleri*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

- Altan Aytun, Ö., Yağmurlu, B. ve Yavuz, H. M. (2013). Turkish mothers' coping with children's negative emotions: A brief report. *Journal of Child and Family Studies*, 22(3), 437-443.
- Ambrose, H. (2013). Young children's emotion regulation and social skills: The role of maternal emotional socialization and mother-child interactional synchrony. Doctoral thesis. *Universty of Windsor*, Ontario, Canada.
- Bajgar, J., Ciarrochi, J., Lane, R., & Deane, F. P. (2005). Development of the levels of emotional awareness scale for children (LEAS-C). *British Journal of Developmental Psychology*, 23(4), 569-586.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler için Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem yayıncılık,
- Çağdaş, A. (2008). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. İstanbul: Kök yayıncılık
- Casey, R. J. (1993). Children's emotional experience: Relations among expression, self-report, and understanding. *Developmental Psychology*, 29(1), 119.
- Çorbacı-Oruç, A. (2008). *6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akrân ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan, D. Y., & Yağmurlu, B. (2010). Emotional, behavioral and social adjustment screening at school entry: Social competence and behavior evaluation-30 scale. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 17(2), 63-74.
- Denham, S. A., Mitchell-Copeland, J., Strandberg, K., Auerbach, S. ve Blair, K. (1997). Parental contributions to preschoolers' emotional competence: Direct and indirect effects. *Motivation and Emotion*, 21(1), 65-86.
- Denham, S. A. (1998). Emotional development in young children. Guilford Press.
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Path way to social competence?. *Child Development*, 74(1): 238-256.
- Denham, S. A., Bassett, H. H., & Wyatt, T. (2007). The socialization of emotional competence. *Handbook of Socialization: Theory and Research*, 614-637
- Ecirli, H., & Ogelman, H. G. (2015). Beş-altı yaş çocukları için duygu düzenleme stratejileri ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması. *UHBAB Journal*, 4(13).
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Nyman, M., Bernzweig, J., & Pinuelas, A. (1994). The relations of emotionality and regulation to children's anger-related reactions. *Child Development*, 65(1), 109-128.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Maszk, P., Holmgren, R., & Suh, K. (1996). The relations of regulation and emotionality to problem behavior in elementary school children. *Development and Psychopathology*, 8(01), 141-162.
- Eisenberg, N., Cumberland, A. & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 9(4), 241-273.
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Eggum, N. D. (2010). Emotion-related self-regulation and its relation to children's maladjustment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 495.

- Ekinci Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ersay, E. (2007). *Preschool teachers' emotional experience traits, awareness of their own emotions and their emotional socialization practices* (Unpublished doctoral dissertation). The Pennsylvania State University.
- Ersay, E. (2014). Parental socialization of emotion: how mothers respond to their children's emotions in Turkey. *International Journal of Emotional Education*, 6(1), 33.
- Fabes, R. A., Eisenberg, N. & Bernzweig, J. (1990). *The coping with children's negative emotions scale: Procedures and scoring*. <http://www.public.asu.edu/~rafabes/GUEST.HTM> adresinden erişildi.
- Fabes, R. A., & Eisenberg, N. (1992). Young children's coping with interpersonal anger. *Child development*, 63(1), 116-128.
- Grandey, A. A., Fisk, G. M., & Steiner, D. D. (2005). Must "service with a smile" be stressful? The moderating role of personal control for American and French employees. *Journal of Applied Psychology*, 90(5), 893.
- Graziano, P. A., Reavis, R. D., Keane, S. P., & Calkins, S. D. (2007). The role of emotion regulation in children's early academic success. *Journal of School Psychology*, 45(1), 3-19.
- Güven, E. (2013). *Çocuğun davranış sorunları ile algıladığı anne baba çatışması arasındaki ilişkiler: Duygu sosyalleştirmenin aracı rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Güven, E., & Erden, G. (2013). A review in the context of emotion socialization. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 20(2), 119-130.
- Havighurst, S. S., Wilson, K. R., Harley, A. E., Prior, M. R. ve Kehoe, C. (2010). Tuning in to kids: Improving emotion socialization practices in parents of preschool children—findings from a community trial. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(12), 1342-1350.
- Kağıtçıbaşı, C. (1970). Social norms and authoritarianism: A Turkish-American comparison. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(3), 444-451.
- Kapçı, E. G., Uslu, R. İ., Akgün, E., & Acer, D. (2009). İlköğretim çağı çocuklarında duygu ayarlama: Bir ölçek uyarlama çalışması ve duygu ayarlamayla ilişkili etmenlerin belirlenmesi. *Türk.J.Child Adolesc.Ment.Helath*, 16(1), 13-20
- Koçyiğit, S., Sezer, T., & Yılmaz, E. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hassan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1).
- Kılıç, Ş. & Aytar, A.G.(2016). Emotion understanding of Turkish preschoolers and maternal emotional socialization *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 466-478.
- LaFreniere, P. J. & Dumas, J. E. (1996). Social competence and behavior evaluation in children ages 3 to 6 years: The short form (SCBE-30). *Psychological Assessment*, 8 (4), 369-377



- McElwain, N. L., Halberstadt, A. G., & Volling, B. L. (2007). Mother and father-reported reactions to children's negative emotions: Relations to young children's emotional understanding and friendship quality. *Child Development*, 78(5), 1407-1425
- Miller, A. L., Gouley, K.K., Seifer, R., Dickstein, S., & Shields, A. (2004). Emotions and behaviors in the Head Start classroom: Associations among observed dysregulation, social competence, and preschool adjustment. *Early Education and Development*, 15(2), 147-166
- Miller, A. L., Fine, S. E., Gouley, K.K., Seifer, R., Dickstein, S., & Shields, A. (2006). Showing and telling about emotions: Interrelations between facets of emotional competence and associations with classroom adjustment in Head Start preschoolers. *Cognition and Emotion*, 20(8), 1170-1192
- Nacak, M., Yagmurlu, B., Durgel, E., & van de Vijver, F. (2011). Parenting in metropole and Anatolia samples: The role of residence and education in beliefs and behaviors. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 85-104.
- Onat, O. & Otrar, M. (2010). Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 31: 123 – 143.
- Ömeroğlu, E. & Uluş, İ. (2007). Anne baba çocuk iletişimde duygusal zekanın rolü. 4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi & Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali ve Kongresi: Risk altındaki çocuklar, 22-24 Ekim, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Özmet, E. N. (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-III: Aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49(3), 256-273.
- Pehlivan, H. (2015). Kadınların benlik saygısını ve yaşam doyumunu artırma: bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı bir grup müdahalesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2).
- Perren, S. & Alsaker, F. D. (2006). Social behavior and peer relationships of victims, bully-victims, and bullies in kindergarten. *Journal of child psychology and psychiatry*, 47(1), 45-57.
- Root, A. K. & Denham, S. A. (2010). The role of gender in the socialization of emotion: Key concepts and critical issues. In A. Kennedy Root & S. Denham (Eds.), The role of gender in the socialization of emotion: Key concepts and critical issues. New Directions for Child and Adolescent Development, 128, 1-9. San Francisco: Jossey-Bass
- Saltalı, N. (2010). Duyu eğitiminin okulöncesi dönem çocuklarının duygusal becerilerine etkisi. *Yayınlanmamış doktora tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Sen, H., Yavuz-Muren, H. M., & Yagmurlu, B. (2014). Parenting: The Turkish Context. In *Parenting Across Cultures* (pp. 175-192). Springer Netherlands.
- Shields, A. & Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: the development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental Psychology*, 33(6), 906.
- Şanlı, D. & Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4).
- Uluş, İ. & Ömeroğlu, E. (2012). Maternal attitudes, emotional intelligence and home environment and their relations with emotional intelligence of sixth years old children. INTECH Open Access Publisher.
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K. E., & Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1.
- Yağmurlu, B. & Sanson, A. (2009). Acculturation and parenting among Turkish mothers in Australia. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(3), 361-380



Yağmurlu, B. & Altan, O. (2010). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant and Child Development*, 19(3), 275-296.

## Extended Abstract

In the related literature, emotion regulation is defined as process of changing emotions and expressions (Grandey, Fisk, & Steiner, 2005). Emotion regulation competence is related to inheritance, environment and interaction between them (Eisenberg, Spinrad, & Eggum, 2010). In their study, Onat and Otrar (2010) emphasized the fact that emotion regulation develops with the effect of other individuals, especially the family, in the social information process model. In accordance with these explanations, it can be asserted that one of the variables thought to affect children's emotion regulations is mothers' emotional socialisation behaviours. In the literature of development psychology, emotion socialisation is defined as the reactions shown to children's emotions and experiences (Eisenberg, Cumberland & Spinrad, 1998). In related studies (Güven & Erden, 2013; Yağmurlu & Altan, 2010), it is observed that parents' emotion regulation behaviours are discussed in 6 categories including 3 negative categories and 3 positive categories. In early childhood period, ability of regulating negative emotions is very important in order to be successful in classroom (Miller et al., 2006). According to Graziano, Reavis, Keane, and Calkins (2007), preschool children who could regulate their emotions were academically more successful and their success rates and efficiency in the classroom were higher based on the early literacy and maths success scores obtained from teachers. In the studies, it was determined that emotion regulation had long term effects on social competence as well as academic success (Denham et al., 2003). The preschool children who were unsuccessful in emotion regulation can have low social competence and behavioural problems (Denham et al., 2003; Eisenberg et al., 1996). According to the related literature, emotion regulation is of vital importance in socio-emotional development and formation of successful relationships in early years. Mothers are the primary effect source on emotion regulation in early childhood. Thus, it is important to determine the effect of emotional socialisation behaviours of mothers, who are first emotional teachers of children, on emotional regulation within the scope of early intervention. Therefore, this study was conducted in order to determine the predictive effect on emotional socialisation behaviours of the mothers on emotion regulations and whether or not the emotion regulations of preschool children differentiated based on social competence and gender. The study was conducted within the scope of correlational screening model. The sample group of the study consisted of 160 children, who attended Independent Kindergartens affiliated with Provincial Directorate for National Education of Elazığ in the city centre and were determined with simple random sampling technique, and their mothers. 92 of the children participating in the study had high social competence and 68 had low social competence. The data of the study were obtained using Personal Information Form, Social Competence and Behaviour Assessment 30-Scale, The Coping with Children's Negative Emotions Scale, and the Regulation of Emotions Checklist. In the analysis of the data, firstly, the mean scores obtained by children from social competence subscale of Social Competence and Behaviour Assessment -30 Scale were calculated. The children who obtained lower scores than social competence mean score were coded as "having low social competence level" and children who had higher mean scores were coded as "having high social competence level". Then, Kolmogorow-Smirnow test was used to check normal distribution of the data ( $p > .05$ ). After obtaining descriptive statistics related to the scores, Levene's test was used to check the

homogeneity of variance of the groups to be compared. Additionally, Box's *M* statistics was used for the control of covariance equation assumption in MANOVA test. After it was concluded that the groups' variances and covariances were equal (homogeneous), whether or not dependent variables of emotional variability/negativity and dependent variables of emotion regulation mean scores differentiated in terms of independent variables of children's social competence and gender was checked by using multivariate analysis of variance (MANOVA). Multiple Regression Analysis was used to determine how mothers' emotional socialisation behaviours (positive reactions, negative reactions) predicted emotion regulations of children with high and low social competences (emotional stability/negativity, emotion regulation). Margin of error of 0.05 was accepted as high value in interpretation of the results. According to the first result of the study, it was observed that there was a difference between emotion regulations of the children in terms of social competence level. In other words, emotion regulation scores of children with high social competence were higher than the children with lower social competence. Previous studies revealed that emotion regulation had effects on social competence. Emotional skills are required for social competence (Çorbacı-Oruç, 2008). The second result of the study was that there was no significant difference between emotion regulations in terms of children's genders. Upon the literature review, it was observed that different results were obtained. For instance, according to Ural et al., (2015) and Kapçı et al., (2011) emotion regulation skills of boys are lower than girls. It is suggested that this difference based on gender can be arising from emotional characteristics children have due to their gender (Bajgar et al., 2005, Casey, 1993) and socialisation differences. On the other hand, in a recent study conducted in Turkey, Ersay (2007) found that the mothers' reactions to children's emotions did not differentiate depending on children's' gender. According to the third result of the study, mothers' emotional socialisation behaviours explained only 23% of total variance related to children's emotional stability/negativity; whereas, it explained only 12% of total variance related to emotion regulations. In the related literature (Denham et al., 1997; Havighurst et al., 2010), it is stated that while parents' negative reactions affect adversely socio-emotional development of children by causing low emotional information and emotion regulation, positive reactions contribute to development of socio-emotional competences that contains emotion awareness, understanding the emotions and as a result emotion regulation. According to McElwain et al., (2007) mothers' punitive reactions cause internalized behavioural disorders, their positive reactions to children's negative emotions contribute to social competence level and, thus, peer conflicts can reduce. According to the result of the study, as children's emotional stability/negativity increases, mothers' negative reactions increase or as their negative reactions reduce, children's emotional stability/negativity reduces. Mothers' negative reactions to children's emotional negativity can be explained with effect of culture in shaping of parenthood. The researchers (Sen, Yavuz-Muren, & Yagmurlu, 2014) emphasize that traditional cultures have high level of control on children (Kağıtçıbaşı, 1970). Hence, according to Şanlı and Öztürk (2015), tendency to control is high in Turkish culture. From this viewpoint, cultural and traditional norms in Turkey are related to punishment (Yağmurlu & Sanson, 2009) and punishment is common among parents. In the study, it was also determined that mothers' positive reactions significantly predicted emotion regulation, in other words, as mothers' positive reactions increased, children's emotion regulations increased. This situation can be associated with mothers' individual characteristics. According to the researchers, parents with high emotional competence show important reactions such as listening to their children, valuing them etc. (Ulutaş & Ömeroğlu, 2007). Following suggestions were made in accordance with the results provided from the study. In this study, data related to social competence and

*emotion regulation were obtained based on teachers' observations, and the data related to emotion socialisation were obtained based on mothers' views. In further studies, comparisons can be made with the data to be obtained from multiple sources such as fathers/children. The study was conducted by using quantitative research techniques. In the other studies to be conducted, the data can be collected and the study can be enriched by using both quantitative and qualitative research techniques.*